

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo l gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino sprejema J. Krajec v Novem Mestu, dopise pa uredništvo.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Gerganja.

Ameriške trte, in sicer vse brez izjeme, ozelené veliko preje kakor pa naše domače evropejske. Isto tako ozelené v enakem razmerji bolj zgodnje naše domače trte, ako so cepljene na ameriške podlage. Čim prej ko ozeleni kaka domača sorta na lastnih koreninah, tem prej bode ozelenela tudi na ameriški podlagi; in narobe, čim pozneje ko ozeleni kaka domača sorta na lastnih, to je evropejskih koreninah, tem pozneje bode ozelenela tudi na ameriških. Da ameriške trte skoraj za cele tri tedne prej ozelené kakor pa naše domače, in da storé isto tudi na ameriške podloge cepljene domače sorte, ima svojo dobro, pa tudi svojo slabo stran. Dobra stran je ta, ker vsled zgodnejšega ozelenenja tudi grozdje prej dozori. Naša sicer skozi in skozi izvrstna zelenika ima pač to napako, da na lastnih koreninah le malo katero leto popolnoma dozori. Na ameriških koreninah dozorila nam bode dokaj večkrat, ako ne kar naravnost vsako leto popol-

noma. Slaba stran, da trta ameriška kakor na njih cepljene evropejske zgodaj ozelené je pa ta, da nam na spomlad kaj lahko slana pokonča pognanke. Po časnikih se beró v tej zadevi prav žalostna poročila posebno iz Ogrskega, kjer so v prošli spomladi v dosti krajih na ameriške podloge cepljene domače sorte prav grdo pozeble.

Edini, gotovo izdatni pripomoček proti temu je ta, da se v nižave, in v take lege sploh, v katerih rada škodi spomladanja slana, sade take ameriške trte, katere so cepljene s cepiči prav pozno zelenečih domačih vrst. Taka trta je pa vipavska gerganja. Ta ozeleni šele potem, ko imajo vse druge domače sorte vže po jedno ped dolge pognanke. To bode storila brez vsega dvoma tudi na ameriški podlogi, in zato bo ušla marsikako spomlad slani med tem, ko bodo druge sorte od nje uničene.

Gerganja rodi prav obilno, ker nastavi dosti in velikih grozdov. Dozori pa ravno takrat, kadar dozore druge vipavske vrste, kakor: glora (škilina), ribola (belina) itd. Vino gerganje je sicer navadno namizno, toda prav dobro, močno, stanovito. Popolnoma opravičeno je torej, ako našim

PODLISTEK.

Kako je „ongav“ Šimen grajščinskega „ferboltarja“ igral.

Mlad kmetič, kateremu je vže njegov rudeč nosek pobotnico podpisal, da rad kozarcu na dno pogleduje, se vsede lepega dné za pogrujeno mizo domačega oštirja. Revček ni bil samo žejen, ampak je tudi v svojem želodcu čutil neprijetno praznoto. Ker pa oštirju ni bilo še ravno treba segati po kredi, temveč je mladi gospodar sproti plačal, kar si je privoščil, zato si je naklonil milost radodarnega oštirja, da mu je postregel, kar in kakor je mogel. Lačni trebušček je treba pomiriti, da se ne bo kregal, misli si kmetič, ala, hajd oštir po dva poreijona, pa da ne bodo same kosti! Tudi malo zelja in krompirja zraven, da bo boljše. Postrežljiv oštir pokoren prijetni zapovedi hiti, prinese in kmetič hlastno pohrusta.

Zdaj se pa oglasi drugi nagajivec — grlce. Oštir, daj boljšega iz kleti! — Naš možiček je bil pa tudi kos šaljivca. Torej ni bil zadovoljen z enim kozarcem, ki mu ga oštir prinese, temveč zahteva v svoji hudomušnosti toliko kupic, kolikor jih imajo pri oštirjevih. Prinesejo mu jih. Okoli dvajset jih je bilo. — Možiček se jih ne vstraši, ampak lepo se mu oko zažari pri toliko lepem številcu „marternikov“. Vsakemu kozarcu dá svoje imé, on sam pa se postavi za grajščinskega oskrbnika (ferboltarja). Oho! Ti kavkež, nagovori prvega, prejšni pondeljek te pa ni bilo v tlako, ali si pa ga v nedeljo preveč cukal. — Zatoraj nisi prišel kopat v trtje? — Poberi se, hajd v luknjo! Prime za kupico in rudeče vince zleti po grlu — nekam.

Dobro je bilo. Na vrsto pride drugi kozarec. Ferfolje — zakaj nisi ti prejšnji teden zvozil baronovih v grajščino? — Počakaj lenuh — v luknjo! In po grlu sklokota druga kupica. — Oha, smo prišli vendar skup — kaj!? Ti Lenarček, — ti

vinogradnikom svetujemo, naj se poprimejo gerganje. V trtnici kmetiške šole na Grmu bodo pocepili letos na spomlad dosti tisuč ameriških trt s cepiči gerganje, katere bodo prihodnjo jesen vže oddajali. Torej po nji!

Redič.

Iz Gorice na Primorskem se izvozi slehrno zimo kaj dosti prav lepo pisane, ter jako okusne solate — rediča ali regrada. Tudi v naše kraje, v Novo Mesto ga pošiljajo, ter ga nam prodajajo kaj drago. To solato še le iz Gorice k nam dobavati je pa pač popolnoma brezpotrebno. Doma pridelamo jo lahko, in sicer tako-le: Kupi semena pravega pitanege rediča ali regrada. To se dobi na Grmu. Redič posejaj ali sam za-se, ali pa mej grah, kar je odločno še boljše. Ko grah dozori, izpuli grahovico, redič pa lepo oplevi, okoplji, ter ako potrebno tudi zredči, da zadobiš do zime lepe debele korenine. V poletnem času se lahko redičevo listje parkrat požanje ter prešičem pokrmi, kateri ga surovega prav radi žró. Na jesen se pa korenine pokopljejo, toda ne vse.

Pusti se namreč jedna lešica ali pa ako treba še več čez zimo na miru za spomladanjo rabo, in pa da se pridobi seme. Na jesen izkopane korenine se shranijo v kaki kleti, da ne zmrznejo. Kadar se hoče pa po zimi solato na njih pridelovati, se skrajšajo na spodnjem koncu toliko, da ostanejo le še malo ped dolge. Tako skrajšane se uložé v gorki kleti, ali pa še bolje, v konjskem ali kravjem hlevu, prav na gosto po konci v zemljo ali pa v pesek, pod katerega si djal nekoliko konjskega gnoja. V dobrih osmih

meh ti, kje si pa bil — ola, si pozabil na seno — na košenici — ali naj zaradi tvoje smrdljive lenobe tam gnije? „Marš!“ in tretji glažek vinca se znajde v trebuščku! — Kaj pa ti Mišovec? misliš, da boš zastonj na grajščinskem posestvu? Čakaj, dan plačila je prišel. Poberi se! V silnem teku se drvi dobro vince v prepad. — Na vrsto pride peta kupica! — Ravno prav dolgo sem te že iskal malomarni Kerpač. Jaz te bom učil kozjo molitvico. Ali tako ti ubogaš grajščinskega „ferboltarja?“ Zgubi se nesnaga — v luknjo, katero je tvoja trmasta buča zaslužila. — Ti grbasta mrha! — pravi šesti kupici — mislil sem si, da boš prišel tudi ti enkrat v mojo cerkev k maši. Zaslužil si sicer, da bi te v železje vkoval in križal, kot levega razbojnika; naj bo za zdaj po milosti, — cefraj se v luknjo! Kot bi trenil, je bil šesti kozarec izpraznjen. Tako je možiček korenjak — nadaljeval v svojem imenitnem opraviilu in lepo kaznoval vsakega nepokorneža po vrsti do dvajsetega.

dneh je solata dorasla in poreže se, da potem še v drugič in tretjič požene.

Najboljšo solato daje pa redič spomladi na prostem, ako se zemljo zasuje, ali pa z listjem in slamo pokrije, izpod katere se potem vrta.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

V koroškem deželnem zboru je predlagal slovenski poslanec Einspieler, da se v deželno bolnišnico pokličejo usmiljene sestre, namesto luteranskih dijakonis. A predlog je propadel z veliko večino; zanj je glasovalo le pet poslancev. Velik vihar je nastal med poslanci, ko je Einspieler pojasnoval delovanje okrajnega glavarja Mac-Nevina, ki neprestano ruje zoper Slovence.

V dalmatinskem deželnem zboru se je predlagalo, da se Dalmacija združi s Hrvatskim. Sicer doslej zbor ni še mogel ničesar ukreniti v tem oziru, a pri prihodnjem deželnozborskem zasedanju se sproži gotovo iz nova ta predlog.

Katoliško-narodna stranka na Moravskem se čvrsto giblje. Letos se skliče v Brno katoliški shod. Po deželi se bojda skličejo razni shodi, v katerih se bo odobravalo, kar je sklenil tirolski in predarlški deželni zbor gledé dvoboja in posvečevanja nedelj med vojaki.

Čeprav je koalicijsko ministerstvo izrazilo željo, da se za nekaj časa vsa politična vprašanja umaknejo, vendar je gorenjeavstrijski deželni zbor odločno se izjavil za versko šolo, ki naj bi se čim preje vvedla.

V Pragi so člani „Omladine“ že obsojeni. Dobili so zapora največ po osem let, najmanj po dva meseca.

To je z velikim zanimanjem opazoval krčmarjev natakar in je hotel temu korenjaku, kateremu je nos pri dvajsetem kozarcu postajal enak zreli kumari, še enega nepoklicanega grajščinskega dolžnika pred oči postaviti, da ga ferboltar po zasluženji ošteje! Skrivaj vzame kupico iz mize, kar pa seveda rudečenosec ni zapazil, hiti ž njim v klet ter natoči prav starega vinskega kisa. Posreči se mu, da ga neopažen od pijančka postavi predenj češ, še nad tem svojo jezo stres! — To bo dober požirek! — Kakor nalašč! Naš poštenjak še tega „nobodigatreba“ zapazi na mizi, ki njemu kljubuje češ, če si kaj moža, hajd na korajžo! — In res! Sveta jeza zagradi moža, ko ugleda tega drznega paglavca še polnega na mizi! Kaj je to, ti baraba ti, ali misliš, da te ne poznam. Ti si „Klepec“, aha, vem, da ti tvoja kosmata vest ne dopušča v mojo sveto bližino. Popasel si s tyojimi bušami grajščinsko košenico. Brez usmiljenja! — Poberi se smrdljivec, nisi vreden, da te solnce obseva!

Dné 22. februvarija se je na Dunaju zopet sešel **državni zbor**, ki bo deloval do 16. marca in po veliki noči do binkošti. Sedaj se mora v kratkem pokazati, koliko smemo Slovenci od koalicijske vlade pričakovati. Zbornica se je posebno zavarovala pred anarhisti, ki zadnje dni po umoru Vaillanta strašno rujejo na vseh straneh. V prav kratkem času so se razpočile bombe v Parizu, Lijonu, Barceloni, Padovi in drugod. Na Dunaju se uprav te dni vrši preiskava zoper celo četo anarhistov, kateri so obdolženi veleizdaje, motenja javnega reda, tajnega združenja in nedovoljene rabe dinamita. Kaj pomaga, da so usmrtili Vaillanta, ko pa se ta strahovita moč le še množi. Vse preiskave in kazni ne bodo nič pomagale, ako se ta rana človeške družbe ne ozdravi v korenu, da se veri dá večja prostost in vpliv na življenje.

Hrvatski deželni sabor se je silno osramotil, ko ni vsprejel predloga, da se povodom smrti kanonika Račkega, enega najslavnejših Hrvatov naše dobe, izreče sožalje in se poslanci pogreba udeležé. Vse ruske učenjaške akademije in univerze so sožalovale, celo dva velika kneza sta to storila, a lastni rojaki to opuste. Hujše zagrizenosti ni, nego je mažaronska.

Na **Mažarskem** delujejo vladni močje z vso silo, da se vvede civilni zakon, a vkljub temu, da vlada vpliva na vse strani, ne gre nič kaj po sreči.

Kaj je novega po širokem svetu?

Dočim se pri nas šola čedalje bolj odtuja cerkvi, na **Ruskem** po izrečni volji cesarjevi cerkev popolno vodi vse ljudsko šolstvo. Naj bi jih med Slovenci oni, ki se za Ruse tako ogrevajo, tudi v tem posnemali!

In tudi ta revček se je mogel vdati v neizprosljivo osodo! — Ta pa je hud! Čakaj, reče, ko kupico na pol izpije, odloži na stran, in se začne rotiti: Sinajska strela, kako si ti podstopiš še kisel obraz delati, kakor pustna sreda? Tako se drži ta potepenec, kakor da bi žrl kobilice sv. Janeza puščavnika. Češ, ali nečeš — vse preskušnje so zastonj — brez usmiljenja! In kisel jesih — ubogi trpin se znajde v notranji temi. V glavi „ferboltarjevi“ se je jelo jako mešati in tla pod nogami so se mu jele umikati. Noge se boje nositi težo in se zgrozé pri toliki krutosti svojega gospodarja. In ubogi gospodar, ta grozoviti „ferboltar“ spremeni svojo strogost v presrečno ljubezen in veselja zagradi žakelj z moko, ki je bil naslonjen blizu njega na steno — in akoravno je bila menda pepelnična sreda, zavrti se, joj v ples po hiši, da ga je bilo grozno videti.

Ta ga jesplačal, kaj ne?

—z—

Francoska ima zadnje dni samo z anarhisti čez glavo opravila.

Italijanski ministerski predsednik Crispi je pri svojem nastopu delal velikanske načrte in obljube. Spolnil še ni nič in ne bo; pač pa s skrajno strogostjo preganja vsak najmanjši prestop.

Na **Angleškem** vodi vlado stari državnik Gladstone. Katoličanom prijazna stranka je v hudem boju zoper gosposko zbornico, ki se drži še vedno starega načela, da na Angleškem so katoličani brez pravic.

V **Srbiji** se kraljevi stol še vedno maje, Duhovi med narodom so jako vznemirjeni. Prej ali slej se utegne zgoditi, da sedanja kraljeva družina zgubi srbski prestol.

Piše se nam:

Iz Novega Mesta. — Naši vrli gimnazijalci so napravili 21. februvarija „muzikalno-deklamatorno akademijo“ v korist tukajšnjemu dijaškemu podpornemu društvu, pod vodstvom svojega pevovodje g. Ignacija Hladnika.

Vajeni smo vže taci predstav; večkrat smo imeli vže priliko pohvalno o njih govoriti. S popolnim pravom pa rečemo, da nobena prejšnjih te zadnje ni prekosila, bodisi gledé na izvajanje posameznih točk, bodisi gledé na lepi gmotni vspeh.

Petje je bilo prekrasno. Moški, deški in mešan zbor, in dvospev bariton in solo. — Ne vemo, kateremu bi dali prednost; ta je hvalil bolj to, drugi uno. Zlasti ljubki pa so bili dečki v zboru „Vesela tovaršija“, mogočno, da, veličastno pa je donelo, ko se je prednašal zbor „die Himmel erzählen die Ehre Gottes“ iz oratorija „Die Schöpfung“ od Haydn-a. Da, kar strmelo je poslušalstvo, ko je čulo natančno peti umotvor velikega nemškega mojstra. Dvospev „Hrepenenje po pomladi“ pa se je moral na občno zahtevanje ponavljati.

V godbinah točkah pa so pokazali dijaki, kako pridno gojé tudi prekrasno umetnost — godbo.

Sklep je bil gluma „Čevljar-baron“, gluma z godbo in petjem v treh podobah od gospoda profesorja Vrhovca, pripravljena za dijake. Ako smo bili vže prej prav zadovoljni, smo bili še bolj pri tej glumi. Igrali so dijaki izborni; gospodje, ki so vže videli najboljše igralce po svetu, so zatrjevali, da niso pričakovali take izvežbe. A ne smemo pa zamolčati, da gre tu pred vsem čast gosp. profesorju Vrhovcu, ki ima poseben dar naučiti tudi težavne vloge količkaj zmožnega igralca ter se tudi ne straši nikacega truda. Pri petju in godbi pa čast gosp. Hladniku, ki se tudi ne boji nobene težave, da le doseže lep vspeh pri reči, koje se loti.

Dohodki so bili lepi, še nikdar ne toliki — dobilo je podporno društvo blizu dve sto goldinarjev, kar je za naše malo mestice gotovo kaj velika svota.

Ko vže govorim o podpornem dijaškem društvu, opomnim, da se bode tekom tega leta njegov delokrog jako razširil; ustanovila se bode dijaška kuhinja, katero nam bode oskrbovati. Prostori se bodo preskrbeli v hiši „katoliške družbe rokodelskih pomočnikov“, katera se bode v ta namen jako razširila. Delo se je vže pričelo s tem, da se dovaža opeka. Ta teden

bode vže vsa doma, ako bode ostalo vreme vgodno — in pa da se koplje klet. Tudi to delo je vže kmalu dovršeno. Pri tem pa se je zgodila velika nesreča. Klet je treba kar iz skale iztesati. Preyzel je delo posestnik J. Hren iz Ločne. Vrlo mu je šlo delo izpod rok; še štiri pet dni, in vse bi bilo dogotovljeno — ali zadnji četrtek je bil mož nekoliko nepreviden; s sinom sta nabijala smodnik v skalo, da bi jo razstrelila. Tu pa se jima vname, bodisi, da je prišel kamen med ilovico, ali da se je sicer ukresala iskra, ker je mož neprevidoma nabijal z železnim drogom — in grozen prizor je bil videti: sedemnajstletni sin je ležal s strašno razbito glavo, oče pa s polomljeno roko brez zavednosti v jami. Oče se je zavedel kmalu, ali sin dolgo ne. Odnegli so obadva v bolnišnico k usmiljenim bratom. Za siná ni upati, da bi ozdravil; tudi očetu bo menda treba roko vzeti.

Iz Novega Mesta. — Novomeški mestni zastop je imel sejo dné 23. februarija. Govorilo se je med drugim o nadaljevanju dolenske železnice in o hranilnici, koje pravila so potrjena, pa doslej ni mogla pričeti delovanja, ker je deželna vlada imela še nekaj rešiti, pa je bila zadržana radi deželnega zbora, ki je imel zadnji čas svoja posvetovanja.

Ukrepalo se je tudi o tem, kaj naj se stori za slavnosti ob priliki otvorjenja dolenske železnice, da mesto ne zastane za drugimi, pa se tudi obvaruje nepotrebnih troškov. — Očitno je pomanjkanje spodobnih uradniških stanovanj v Novem Mestu. Zastop je to pripoznal enoglasno, pa tudi potrebo, da se temu zlu odpomore bodi si vže kakor koli. Isto tako je jasna potreba boljše pitne vode. Po daljšem posvetovanju se je slednjič sprejel predlog, da se izvoli odsek sedmih članov, ki se ima o tem resno posvetovati, ter v štirih tednih podati zboru svoje nasvete. Da bi le ti nasveti ne pali v vodo! Časi se menjajo, meščani, več ne gre, kakor je šlo kedaj. Ako ne bomo nič storili, nas bodo kleli zanamci. Brez truda seveda ne pojde; ali brez truda tudi drugod nič ne dobodo.

Mestni mlin je mestu v veliko skrb in težavo. Nekdo je ponudil lepo svoto, da vzame mlin v najem za dvajset let, ako se napravi na valčke. Zastop tega ni mogel sprejeti, pač pa je dotičnemu ponudil mlin na prodaj za spodobno ceno.

Iz novomeške okolice. — Jako me je zanimala obravnava deželnega zbora o gorenjskih planinah, baronu Bornu in dunajski družbi. Ubogi kmet! pomilovanja vredni trpin! sem zaklical večkrat.

Doslej je bil Gorenjec še precej trden; pridna roka in pa živinoreja sta mu dajala vsakdajnega kruha, če tudi le črnega. Sedaj se pa tako očitno manjša prvi vir njegovih prihodkov živinoreja, in — kakor se je kazalo v zboru — zato, da imajo nekateri gospodje svoje veselje.

Pri nas doslej še ni tako hudo, ali na rožicah pa vendar tudi naš Podgorec ne sedi.

Gospod Schlesinger-Gorjany je napravil na Gorjancih veliko fabriko, kjer reže za francosko in drugam deske in deščice za škatlje. Enako fabriko baje napravi imoviti gospod na Peščenku in v Kočevskih Črmošnjicah in morda še kje drugje. Lepo in potrebno — vsaj doslej ni bilo pri nas skorej nič obrtnije. Naši delavci so hitevali v Ameriko v tolicem številu, da nam je doma nedostajalo delalnih moči; sedaj se jim godi tamo baje tako medeno dobro, da bi jih mnogo skočilo raje danes nego jutri domov, ko bi ne bila

med Evropo in Ameriko tako široka luža. Pri teh novih fabrikah bodo dobili lahko dela doma, ne bode jim treba kruha iskati drugod. In naša toliko časa pričakovana železnica, za katero garantuje dežela, ta bode imela vsaj nekaj gotove vožnje, in naša fabrike bodo tako pomagale deželi nositi davčno breme, ako ga jej ne bodo kar popolnoma odvalile, kar se tiče dolenske železnice. To je gotovo dobra stvar.

Še bolja stvar pa bode, ako bode g. Gorjany delavce plačeval tako, da bodo lahko preskrbeli sebe in svoje, ne pa, kakor se le prerado godi drugod, toliko, da bi imeli za življenje premalo, za smrt pa nekoliko preveč. Doslej se gosp. Gorjany sploh hvali, pokazal se je vže tu in tam pravega človekoljuba; tudi delavec sploh dobi pri njem, česar prosi, pa vendar se čujejo med ljudmi velike pritožbe. Ne vem koliko je resnice na tem; ali da se začasno prepreči, ako bi bilo kaj napačnega, je naša dolžnost, in tudi dolžnost vaša, „Dol. Novice“, vsaj pišete národu v korist in poduk, torej ne zavržite teh besedi.

Prvič je gotova resnica, da se v gorjanski fabriki prav veliko dela in vozi ob nedeljah in praznikih. Ako bi vže ne gledali na zapoved božjo, na postavo državno, za Boga, pustite vendar trpina, da si odpočije sedmi dan ter v Stopičah ali Podgradom opravi svojo versko dolžnost!

Trdi se drugič, da je plačilo slabo, jako slabo. Vendar pa moram pristaviti, da sploh ljudje govore, da so temu krivi uradniki gospoda Gorjany-a, ne on sam; češ, da gospod je dober, da je ta in uni vže pri njem dobil, kar se mu je odbilo v fabriki. Ne vem, ali če je tako, bode gospod nedostatke gotovo odpravil, ker bi sicer slednjič krivda nanj pala.

Nekaj pa je pri nas, kar je jako podobno gorenjskim razmeram — paša in kazen radi nje. Naši kmetje so dobili svoje dele tikoma ruperčvrških, časih segajo kar vanje. Odraščen človek ne more paziti na živino, ima dosti družih opravil; to se prepusti dečkom. Kako lahko se zgodi, da goved prestopi mejo, ker ne pozna znamenj — in joj, vže jo drži Gorjanijev logar ali čuvaj — in ubogi kmet, sedaj pa plačaj! Pa naj jo varuje tudi odrasčen, brenclaj se za to ne briga; ugrizne občutljivo žival, ta zbežlja v grajski svet, čuvaj jo vidi — ubogi kmet, ti pa plačaj! Pota vedo skozi grajske hoste; razposajena žival pa, kakor otroci rada poskoči na stran, grajski sluga je pazil — in tukaj so grozno pridni, da bi bili tako tudi drugod, — kmet, ti pa plačaj kazen! Naj bi se kaznovalo še tako ostro, ako bi kedo res pasel v grajskem, prav je; ali loviti uboge kmete, delati jim tolike sitnosti in škodo, ko sami prav nobene ne storé, vsaj nalašč ne, pa gotovo ni lepo, ni človekoljubno. Gospod Gorjany je pri tem gotovo nedolžen, vsaj se mi je pravilo, da je sam kmetu brž kazen odpustil, plačati je moral le toliko, kolikor dobi oni, ki ga je zasačil.

Slednjič pa bi povedal še nekaj vam kmetovalci pod Gorjanci. Velik zaklad imate v gozdu in lesu, ako ga še kaj imate. Gozd in les bodeta imela vedno večjo ceno. Ne prodajte gozda, ne prodajajte čez mero lesa. Posebno pa vam svetujem kot prijatelj, ne prodajte gozdne parcele nikomur, za nobeno še tako visoko ceno, naj se vam obetajo še tako velike dobrote! Denar bodete porabili, gozda pa ne bo več nazaj. Bogat sosed ga vam bode ogradil, vi bodete pa sluge njegovi. Glejte Gorenjsko, pa poslušajte ta glas v „Dol. Novicah!“

Želim, naj naši domoljubi o tem resno premišlujejo ter po močeh obvarujejo vsake škode dobro ljudstvo naše.

Domače vesti.

(Deželni poslanec g. Fr. Šuklje,) katerega so dolenjska mesta poslala v deželni zbor, je odložil svoj deželnozborski mandat.

(Odlikovanje.) Prednica usmiljenih sester v Ljubljani S. Leopoldina baronica Hoppe je dobila zlat križec s krono za zasluge, katerega so ji slovesno pripeli mil. g. knezoškof ljubljanski 12. febr. Častita gospa obhaja letos 40letnico svojega redovnega stanu in 25letnico svojega delovanja v Ljubljani.

(Kranjski deželni zbor) se je zaključil dné 16. februarja. Zanimiva je bila debata glede razširjevanja ljudskih šol. Predlagalo se je, naj deželni šolski svet ne izvršuje tako strogo šolskega zakona. Ustanavljajo se šole po vseh kotih, bremena vsled tega so res neznosna, uspeha pa je primeroma malo. Zgodi se tudi, da se kje šola razširi v dvoali trirazrednico, a drugega, oziroma tretjega učitelja pa le ni. Poslanec Svetec je predlagal, da bi se podpirale šole za silo, kjer se otroci nauče brati, pisati in računati, kar je pred vsem potrebno. Poslanca Povše in Hribar sta pojasnila razmere v Dragi, kjer se slovenski otroci siloma ponemčujejo. Pri ljudskem štetju so našli v Dragi 111 Nemcev, zdaj pa so našli ravno tam 116 nemških otrok, ki so menda na tepkah zrasli! — Za novo deželno bolnišnico se bo vzelo novo poscilo 250.000 gld. — Vodovod, ki se bo napeljal v Ambrus in sploh v Suho Krajino, stal bo 110.000 gld.

(Dolenjska železnica) je meseca januarja prepeljala 14.766 oseb in 12.291 ton blaga, od katerega je bilo 9.875 ton premoga. Dohodkov je imela za prevažanje oseb 5.413 gld., za blago pa 28.046 gld.

(Okrajna bolnišna blagajna v Novem mestu) imela bode svoj občni zbor v nedeljo dné 11. marca v mestni dvorani „na rotovžu“ ob 10. uri dopoldne. Točke dnevnega reda naznanjamo na predzadnji strani današnjega lista. Želeti je, da se naši delodajalci in tudi delavci v polnem številu vdeležé tega zbora, da bo zbor vsaj sklepčen. Opomniti pa je, da se naj gospodje, katerim ni moč vdeleževati se odborovih sej, ali kateri se sploh ne zanimajo za reč, nikar ne pusté voliti v razne odseke, ker to le zadržuje poslovanje okrajne bolnišne blagajne.

(V obrambo.) Rekli smo naravnost, da se nikdar ne bomo prepirali v „Dol. Novicah“ z družimi listi. Tega se hočemo tudi vestno držati. Vendar, kar piše g. S—c o slovenskem katoliškem političnem našem društvu, čigar organ so „Dol. Novice“, spregovorimo par besedic. Veselilo bi nas, ako bi g. S—c bil res vesel, da želimo in prosimo sloge. Istina je temu. Verjame naj nam, ako ima on in njega somišljeniki toliko dobre volje, kakor uni štirje duhovni — in z njimi vsi drugi duhovni po Dolenjskem (povemo mu na uho, da smo v nazorih vsi popolnoma edini) potlej je sloga in edinost precej gotovo dejanje. — Ni se mu treba bati, da bi poslali njega, ali koga drugega v „klošter“ — smo preveč liberalni. Na druge reči, ki so deloma prav nepotrebne in neosnovane, naš mali list sedaj molči. — Rojaki po Dolenjskem, pristopajte k slovenskemu katoliškemu političnemu društvu za Dolenjsko, ki gotovo želi ne gospodstvo kacega stanu, ampak pravo srečo našega národa!

(Veselica.) Z Gorjanca se poroča, da je bila v fabriki g. Šlesinger-Gorjanija predpustom prav prijetna večerna veselica tamošnjih delavcev, pri kateri so bili mnogobrojno zastopani tudi gozdarski uradniki. Gostilničarica gospa Chladek zasluži vso hvalo za svoj trud, da se je reč dobro obnesla. Gotovo nimamo nič zoper poštene veselice delavca-trpina, ako so take, da ne škodujejo ne npravnosti, ne denarnim močem pridnega delavca, ki si mora dostikrat res krvavo prislužiti svoje solde. Želimo le, naj bi se na Gorjancih in drugod povsod tako plačevalo delavcem, da bi se lahko preživili in se tu in tam tudi pošteno lahko kaj poveselili.

(Občinska volitev.) Pri občinski volitvi v Dobrničah je novoizvoljeni odbor dné 13. februarja izbral si županom jednoglasno g. Janeza Zupančiča, p. d. Slak, posestnika iz Luže. Za svetovalce pa so bili izvoljeni; Julij Treo, veleposestnik iz Male Vasi; Anton Kužnik, posestnik iz Lokve; Jože Vercé, posestnik iz Korita; Jože Ozimek, posestnik iz Sel pri Šumbregu in Matevž Zupančič, posestnik iz Dobrniča. Izvoljeni so vsi značajni možje; vzlasti zasluži vso čast vrli župan, ki je že najst let jako marljivo in spretno občinske posle vodil, radi česar vživa splošno zaupanje.

(Somnija na Bučki) so že od starih časov znameniti; ali somenj na sv. Matija dan je privabil na trg še posebno veliko blaga in lepo množico ljudi. Bošnjaki in Ogri, Slovenci in Italijani, tudi nekaj Nemcev, — še celo en Francoz trapist. — Barantali so med seboj bolj mirno — in v nizkih cenah tržili. Vina ni, denarja ni; kaj še pride — ko tukajšnji kmetje kurijo s trajem —. (Menda s subim? Vredn.) Pred 50. leti sem videl, da je Križnarjev iz Bitnja prižgal smodko s petdesetakom. Nevednost in baharija pokončuje nas.

(Iz Vinice) se poroča. 13. febr. ob 3. popoldne so se pridrvili nad našo občino temnosivi oblaki. Jelo je grmeti in se bliskati, da je bilo groza. Strela je udarila v Špeharjih v hišo Mihe Lovrenčiča. Opalila precej ženo, ki je ravno vrata zapirala. Iz veže je šla strela v hišo, kjer je razbrskala tlak in šla pri postelji v zemljo. Hiša se je sicer vnela, a domačemu gospodarju in nekaterim sosedom se je posrečilo, da so zabranili hujšo nesrečo.

(Iz Starega Loga na Kočevskem) se poroča: Pustno nedeljo so cigani v Kočevju močno poškodovali 20letnega mladeniča Fr. Perca iz Tiefenruther-ja, ki je poprej z njimi v gostilni popival. Ranili so ga s sekiro na glavi in na vratu. Cigani so zbežali takoj proti Črnomlju, a postajni vodja g. Jakob Povše jih je četrty dan zajel blizu Črnomlja. Tri je takoj pripeljal nazaj v zapor; par dni pozneje so orožniki še štiri druge vjeli. — Skrajni čas je že, da oblastva store konec ciganskemu vlačugarstvu ter z vso strogostjo zatro nasilstvo in nadležnost teh in enakih klativitezov, pred katerimi noben človek že ni varen!

Razne vesti.

* († Umrl) je v Ptui na Štajerskem obče čislani meščan in posestnik, g. Mihael Planinšek, rodom iz Litije. V nedeljo, 18. t. m. je bil veličasten pogreb, kakoršnega Ptuj že dolgo ni videl. S Planinškom smo pokopali moža — poštenjaka, iskrenega Slovenca in vzgledno-pobožnega kristjana. Lahka mu zemljica ptuja! Njegovi duši mir!

* (Novi škof) na otoku Krku je postal msgr. Andrej Šterk, doslej stolni kanonik in dekan v Trstu. Gospod je star že 66 let. Rojen je v Voloski v Istriji in je zaveden Hrvat. Italijanom seveda ni všeč.

* (Radodarnost) brez konca in kraja so pokazali koroški Nemci in nemškutarji v občini Svetnavas s tem, da so poslanca Kirschnerja izvolili častnim občanom zato, ker je popravil leseno leseno pri njih pašniku. Ti občinski možje in njih častni občan znajo res več kakor hruške peč'!

* (V Čikagi) v Ameriki je po svetovni razstavi 175.000 ljudi vsakega stanu brez dela in brez kruha. Može s cilindri bojda kopljejo kanale, da si vsaj kak grizljaj prislužijo. Po največjih ulicah hodijo ljudje pri belem dnevu s skritim samokresom pod obleko, ker nihče ni več varen, o katerem se sumi, da sploh še kaj ima. Mestna oblastva pa izganjajo ljudi iz mesta, naj se zgodi z njimi, kar hoče. — Vkljub temu pa se še vedno sliši, da gre kaka nova slovenska truma v novi svet sreče iskat.

* (Devica orleanska — svetnica.) Slavna Ivana d' Arc, ki je iz uborne kmečke pastarice po božjem navdihnenju postala slavna vojskovoditeljica, ki je rešila svojo francosko domovino angležkih sovražnikov in bila 30. majnika 1431 po nedolžnem sežgana kot čarovnica, stara še le 19 let, dobila je 27. januarja t. l. od sv. stolice prvo čast, ki doleti one, kateri se svetnikom prištejejo. Imenuje jo poslej katoliška cerkev „častitljivo“. V nekaterih letih dobi gotovo pridevek „sveta“.

* (V Opatijo) v Istri pridejo letos jako odlični gostje. 10. marca dospeta tje nemški cesar Viljem in cesarica Viktorija z otroki in obilnim spremstvom. Naš cesar bo visoka gosta tukaj obiskal. Dalje pridejo v Opatijo ruska carica z najstarejšo hčerjo Ksenijo in vojvoda Oldenburški.

* (Strahovit zločin.) Na Ogerskem nekje so dobili pred nekaterimi dnevi staro ženo obešeno na trhel križ. Po mnogih ranah, katere je imela nesrečnica, sodi se, da je bila umorjena; potem pa so jo nečloveški zločinci obesili — na vrat križanemu Kristusu. Kdor ima le količkaj verskega čuta v sebi, mora se zgroziti pri tako bogokletnem zlodejstvu, kakoršno more navdahnti človeku le hudobni duh sam.

Smešnice.

(Srečna sloga.) Ali zdaj bolj mirno živiš s tvojim možem, ali sta še v vednem prepiru?

O, zdaj živiva v najlepši slogi in zastopnosti, ter sva vedno oba enega srca.

Tedaj se je odvalil pijančevanja?

To ne, ali jaz sem se pijančevanju udala.

Darovi za napravo dijaške kuhinje v Novem Mestu:

Gosp. Verbič 2 gld., Nekdo 2 gld., g. župnik Schweiger 5 gld., g. župnik Zbašnik 5 gld., iz Soteske 10 gld., g. dr. De-franceschi 5 gld., slavni deželni zbor 100 gld., dobra roka iz Vinice 1 gld. — Vozili so doslej brezplačno gospodje: R. Dolenc, J. Kopač, A. Kos, Jos. Windischer, Jos. Zurec.

Loterijske številke.

Trst	17. februarja	50	29	5	45	25
Gradec	24.	3	21	67	81	34

ZAHVALA.

Gospodje: Zavrl, učitelj v Stopičah, Grajland, učitelj na Mehovem in Zupin, učitelj v Brusnicah, bili so tako prijazni, da so me pri predavanjih o saditvi ameriških trt, krepko podpirali. Za to izrekam jim tem potom prav lepo zahvalo.

R. Dolenc.

Vabilo.

Posojilnica v Črnomlji, registrirana zadruga z neomejeno zavezo, imela bode

redni občni zbor

dné 19. marca 1894 ob 3. uri popoldne v posojilnični sobi v Črnomlji.

Dnevni red:

1. Poročilo ravnatelja.
2. Predlaganje računa za 1893 in sklepanje o razdelitvi čistega dobička ter o remuneraciji načelstvu.
3. Volitev odbora in računskih pregledovalcev.
4. Nasveti.

K obilni vdeležbi društvenike vljudo vabi

(47—1)

Odbor.

Štv. 68.

Razglas

v splošno znanje, da je letošni Jožefov somenj v Metliki na 13. marcija 1894. prestavljen.

Metlika, 20. febr. 1894.

Salloker,
župan.

(50)

Vodstvo kmetiške šole na Grmu

(49—1)

išče

 dva hlapca.

Jednega za pri voleh, drugega za pri kravah.

 Na prodaj je

20 mernikov lepih namiznih jabolk
in

2000 mernikov lepega semenskega krompirja

po jako nizki ceni. — Več pové lastnica

(27—2)

pl. Fichtenau.

Znano najboljši garantirani sveži

Roman-cement

za opeko, prodaja vsled zaveze s tovarno pri Zidanem Mostu po jako nizki ceni

(32—2)

Ivan Prijatelj
v Št. Janžu na Dolenjskem.

Na zahtevanje ze naznanjajo cene pismeno.

Razglas.

Načelníštvo okrajne bolnišne blagajne v Novem mestu si dovoljuje s tem naznanjati, da se bode vsled odborovega sklepa z dné 24. februvarja 1894 vršil

občni zbor

okrajne bolnišne blagajne v mestni dvorani na „rotovžu“ v Novem mestu

v nedeljo dné 11. marca 1894 dopoldne ob 10. uri s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo g. načelnika o blagajniškem delovanju v preteklem letu, o nje dohodkih in stroških.
2. Poročilo nadzorovalnega odseka o računskem pregledu leta 1893 in predložitev računskega sklepa in imovinskega izkaza.
3. volitev treh novih članov v načelníštvo na mesto izstopivših.
4. volitev petih članov v nadzorovalni odsek za dobo enega leta, na mesto sedanjih, eno leto ne volečih.
5. volitev petih članov v razsojevalni odsek za dobo enega leta, na mesto sedanjih, eno leto ne volečih.
6. Posamezni nasveti in predlogi.

Okrajna bolnišna blagajna v Novem mestu,
dné 26. februvarja 1894.

S. pl. Sladovič,
načelnik.

Štev. 3760.

Podpisano c. kr. okrajno glavarstvo sprejme z dné 16. marca t. l. nemščine in slovensčine v govoru in pisavi zmožnega

uradnega slugo

proti mesečni plači 20 gld. — Prosilci naj uleže svoje lastnoročno podpisane prošnje do 10. marca t. l. ter imajo prednost vpokojeni ali dosluženi podčastniki.

C. kr. okr. glavarstvo Rudolfovo,
dné 25. svečana 1894. (41)

Oznanilo.

Ker je veljavno dognana obravnava zastran pripomočkov popravljanja farovških hlevov in nove zgradbe farovških gospodarskih poslopj se bode vršila v smislu § 18. postave z dné 20. julija 1863. dež. zak. volitev stavbenega odbora v četrtek 8. marca t. l. ob 10. uri predpoludne v Toplicah.

Povabljeni so vsi farani, kateri so davko plačevalci. Pri tej priliki se bodo oddale stavbene poprave v skupnem znesku 1233 gld. 71 kr., po zmanjševalni javni dražbi. Natančni popis poprave, kakor prevdarek stroškov je v pogled razpoložen pri podpisnem uradu.

C. kr. okrajno glavarstvo Rudolfovo,
dné 21. februvarja 1894.

Mlin in žaga na prodaj.

V Dolu (okraj Črnomelj) je na Potoku ležeč mlin na dva tečaja in z žago, obstoječ iz dveh enostavnih žag (Gattersägen) in z vsemi obstoječimi pripravami in posestvom vred v obsegu 3276 arov iz proste roke proti gotovemu plačilu na prodaj. — Ponudbe naj se pošiljajo do 31. marcija 1894 na knež. gozdarski urad v Kočevji, kateri daje tudi natančnejša pojasnila.

Svarilo!

Podpisani svarim vsakega, da moji soprogi Ani Zupanič, nikakoršnega denarja ne posodi, ker jaz nisem plačnik.

Gradac, dné 24. februvarja 1894.

(36-1)

Jure Zupanič.

Mlin na prodaj.

V Škocjanu pri fari je na prodaj mlin na štiri tečaje I. razreda in tudi nekaj zemljišča.

Več o tem pové lastnik

Janez Kastelic,
Škocjan hiš. št. 20.

(43-1)

Na prodaj ali v najem

se da iz proste roke poleg cerkve v Šmihelu pri Novem mestu ležeča

hiša

s potrebnimi poslopji, vrtom in njivami. Kje se več izvé, pové opravništvo „Dol. Novic“.

(44-1)

Hiša in kramarija naprodaj.

V nekem majhnem, prijetnem kraju pri fari, tri četrti ure od postaje južne železnice je takoj za oddati hiša v najboljšem stanju, v kateri se nahaja tudi kramarija, zraven je tudi vrt in polje.

Taisto bi stalo 800—1000 gold. in je jako pripravno za kakęga vpokojenega, udovo, ali samsko osebo, katera ima majhne potrebsčine. — Več o tem pové iz prijaznosti gosp. A. Kališ v Ljubljani.

(42-1)

Iščo se mlinar,

samec, v starosti od 50 do 55 let z dobrim spričevalom v obnašanju in poštenosti, ki mora imeti veselje do kmetijstva. Mlin je na mali vodi in dotični bode imel v suši lahko drugo delo. Plačilo je v denarju na mesec, poleg stanovanja, hrane in perila. Kdor je pijanec in brezbožneš, naj se ne javi pri podpisnemu. Prašanja sprejema Jože Vesel v Zamostecu pri Sodražici, Dolenjsko.

(48)

Sadna drevesca na prodaj.

Pri sadjerejcu Jakobu Pintarju pri Sv. Tomažu, št. 26 pošta Škofjaloka, Gorenjsko so na prodaj vsake vrste, kakor: jabolka, hruške, češplje, češnje, orehi, divji kostanji vsake velikosti, večje in manjše, kakoršne si kdo želi. Tudi imam na prodaj jabolkove in hruškove pritlikovce. — Kdor jih želi kupiti, naj sporoči pismo, ali pa naj pride sam po nje.

(35)

K grajščini Boštanj spadajoči

mlin na 4 tečaje (kamne) in eno stopo,

z 3 orali (3 Joch) in 190 □ sežnjev njiv in travnikov, z vsem gospodarskim poslopjem, vse v najboljšem stanu, odda se s l. sušcem v najem. Omeniti se mora, da mlin leži na Mirni zraven okr. ceste in mlinar lahko gostilnico odpre.

Pojasnila daje oskrbníštvo grajščine Boštanj post. rest. Sevnica.

(30-2)

Jakob Mikolić,

vojaški in civilni krojaški mojster, zaloga storjenih oblek v Rudolfovem,

se priporoča preč. duhovščini v izdelovanje vsakovrstne obleke, tukajšnjim kakor tudi vsem p. n. c. kr. uradnikom vse Dolenjske, za izvršilo uniform in sploh vsega v njegovo stroko spadajočega dela po najnovšem kroju.

Tudi priporoča sl. občinstvu svojo bogato zalogo manufakturnega blaga, najnovjših finih iz izbornih vzorcev, kakor tudi storjenih oblek. — K uradniškim uniformam spadajoče, kakor tudi vse druge zaželjene stvari, ako jih nima v zalogi, preskrbi takoj in natančno.

Naročila se sprejemajo po meri ter natančno po predpisih zgotovljajo. Popravila se najhitreje ter najceneje izvršujejo. Za izvrstno delo se garantira. (28-2)

Plačuje se po dogovoru tudi lahko na obroke.

Trdnega dečka,

15 let starega, ki ima veselje do usnjarske obrti, sprejme takoj v poduk

(26-3)

Franc Knaflič,
Šmartno pri Litiji.

Kmetija

s polovico prav rodne grunta, z vsem k temu spadajočim stanjem, pol ure od farne cerkve, se iz proste roke proda ali v najem dá. Več se izve na pošti na Raki pri Krškem, Dolenjsko. (24-3)

Mlin na prodaj

in zraven potrebna gospodarska poslopja, zemljišča za 8 mernikov posetje, 8 oralov hoste, 5 oralov travnikov. — Več pove Matija Kogovšek, iz Bistrice pri Št. Rupertu (po domače pri Zajcu.) (25-3)

Dobra nova slivovka

se kupi po 47 gld. 100 litrov pri Fr. Prijatelju pošta Mokronog, Dolenjsko. (11-5)

Na prodaj je hiša,

št. 27 v Žužembergu

obstoječa iz jedne prostorne in jedne majhne sobe, kuhinje in dveh kleti. Hiša je pripravna za kako obrt, zlasti pa za prodajalnico. — Natančneje se izve pri

Franc Pečjaku,
s Hriba št. 2 pri Hinjah.

(34-1)

Na prodaj je

hiša z gospodarskimi poslopji in tremi orali njiv in travnikov; pri tej hiši je že več let gostilna in žganjarija. Hiša je na okrajni cesti v fari Artiče, okraj Brežice na Štajerskem. Več pové (33-2)

Leonard del Cott v Brežicah.

Oves „Willkomm“.

Ta izvrstna vrsta težkega ovsu obrodi v vsaki zemlji prav dobro in se je pokazala v goratih pokrajinah kot najzgodnejša in najrodovitejša; ima visoko in prav dobro krmilno slamo in ne poleže. Ker se mora ta oves jako redko posejati, zadostuje 50 kg za en joh. Cena enemu kilo je 25 kr., 50 kg 10 gd., 100 kg 18 gld. Vrečice, ki imajo 5 kg pošiljajo se poštne prosto na vsako pošto postajo za 1 gld. 80 kr. — Bogato rodeči dupavski oves rodi najbolje v peščeni ilovnati zemlji; 50 kg za 6 gld. 50 kr., 100 kg za 12 gld. z vrečo postavljen na postajo Konjice. — Razpošilja oskrbnitvo grajščine Goliče pri Konjicah na Štajerskem dokler ga ima kaj v zalogi. (30-1)

V Hmelniku sprejme se takoj

veliki hlapec ali „šafar“,

kateri zna nekoliko nemški, ter je priden in skrben, ter razume dela na polji in v vinogradu. (39)

Kovačnica,

v prav dobrem stanju, z lepim stanovanjem in v dobrem kraju, odda se takoj v Zatičini pri Višnjigori.

Več se izve pri lastniku
(38-1)

Jože Gorišek-u.